

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin
2007-ci il " 29 " dekabr tarixli
I-130 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir

**“MALİYYƏ ALƏTLƏRİ – MƏLUMATIN
AÇIQLANMASI və TƏQDİM EDİLMƏSİ ÜZRƏ”
KOMMERSİYA TƏŞKİLATLARI ÜÇÜN 15 № li
MİLLİ MÜHASİBAT UÇOTU STANDARTI**

**Bakı şəhəri
2007-ci il**

MÜNDƏRİCAT

ÜMUMİ MÜDDƏALAR	3
ƏSAS ANLAYIŞLAR	4
TƏQDİMAT	7
ŞƏRTİ HESABLAŞMALAR ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRİLMİŞ ÖHDƏLİKLƏR ..	9
QARIŞIQ MALİYYƏ ALƏTLƏRİ.....	9
GERİ ALINMIŞ SƏHMLƏR (XƏZİNƏ SƏHMLƏRİ)	10
MALİYYƏ AKTİVLƏRİ VƏ MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİNİN QARŞILIQLI ƏVƏZLƏŞDİRİLMƏSİ.....	11
QÜVVƏYƏ MİNMƏ TARİXİ.....	12
QEYDLƏR.....	13
Əlavə 1 – “Maliyyə alətlərinin təqdim edilməsi” adlı 32 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı ilə müqayisə.....	13

“MALİYYƏ ALƏTLƏRİ – MƏLUMATIN AÇIQLANMASI VƏ TƏQDİM EDİLMƏSİ ÜZRƏ” KOMMERSİYA TƏŞKİLATLARI ÜÇÜN 15 NƏ-Lİ MİLLİ MÜHASİBAT UÇOTU STANDARTI

ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Standartın təyinatı

1. Bu Standart “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq hazırlanmış və "Maliyyə alətləri: Məlumatın açıqlanması və təqdimatı" adlı 32 Nəli Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartına əsaslanmışdır.
2. Bu standartın təyinatı Kommersiya Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq tərtib edilmiş maliyyə hesabatlarının keyfiyyətinin aşağıda göstərilmiş vasitələrlə təkmilləşdirilməsidir:
 - (a) Kommersiya Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartları əsasında tərtib edilmiş maliyyə hesabatlarının tətbiq edilən müvafiq Milli Mühasibat Uçotu Standartlarının bütün tələblərinə uyğun gəlməsinin təmin edilməsi;
 - (b) İlk maliyyə hesabatlarında maliyyə alətlərinin açıqlanması üçün minimal tələblər üzrə təlimatın təmin edilməsi;
 - (c) Kapital alətləri, öhdəlik alətləri və həm kapital, həm də borc xüsusiyyətlərinə malik maliyyə alətləri üzrə açıqlamalar üçün praktiki tələblərin qoyulması.

Məqsəd

3. Bu standartın məqsədi maliyyə alətlərinin öhdəliklər və ya kapital kimi təqdim olunması və maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi üçün prinsiplərin müəyyən olunmasından ibarətdir. Bu standart, emitent tərəfindən maliyyə alətlərinin maliyyə aktivləri, maliyyə öhdəlikləri və kapital alətləri kimi təsnifləşdirilməsinə; müvafiq faiz, dividend, zərər və gəlirlərin təsnifləşdirilməsinə; və həmçinin, maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməli olduğu şərtlərə tətbiq olunur.

Standartın tətbiqi sahəsi

4. Bu Standart, Uçot Qaydaları nəzərə alınmaqla Azərbaycan Respublikasının Mühasibat Uçotu haqqında Qanununun 10-cu Maddəsinə əsasən maliyyə hesabatlarını hazırlayan kommersiya təşkilatları tərəfindən tətbiq edilir.
5. Mühasibat uçotu üzrə qüvvədə olan tənzimləyici və hüquqi aktlar ilə bu Milli Mühasibat Uçotu Standartı arasında ziddiyyət yarandığı halda, hazırkı standart tətbiq edilir.
6. Bu Standart Kommersiya Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun tərtib edilmiş bütün maliyyə hesabatlarının təqdimatında tətbiq olunmalıdır.
7. Bu Standart, ictimai əhəmiyyətli qurumlar və kiçik sahibkarlıq subyektləri istisna olmaqla, kommersiya təşkilatlarına tətbiq edilir.
8. Bu Standart, “Mühasibat Uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun müvafiq maddələrinə əsasən, təşkilatların təqdim etdikləri maliyyə hesabatlarına və qrupun birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarına tətbiq edilir.
9. Bu Standart, aşağıdakılar istisna olmaqla, bütün müəssisələr tərəfindən maliyyə alətlərinin bütün növlərinə tətbiq olunmalıdır:
 - (a) “Təşkilatların maliyyə hesabatları və birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatları üzrə” 19 Nə-li, “Asılı təsərrüfat cəmiyyətlərində investisiyaların uçotu üzrə” 20 Nə-li və ya “Təşkilatların birgə fəaliyyəti haqqında maliyyə

hesabatları üzrə” 21 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartlara əsasən uçota alınan törəmə, asılı və birgə müəssisələrdəki iştirak payları.

- (b) fəaliyyətlərin birləşməsində şərti ödəmələr üzrə müqavilələr (bax. “Təşkilatların fəaliyyətlərinin birləşdirilməsi” üzrə 18 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı). Bu istisna ancaq alıcıya tətbiq olunur.
- (c) Bu Standart, nağd pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aləti, ya da maliyyə alətlərinin dəyişdirilməsi vasitəsilə ödənilə bilən qeyri-maliyyə obyektinin (maddəsinin) alınması və ya satılması üzrə müqavilələrə elə tətbiq olunmalıdır ki, sanki bu müqavilələr maliyyə alətləridir. Qeyri-maliyyə maddəsinin müəssisənin gözlənilən alış, satış və ya istifadə tələblərinə uyğun olaraq əldə olunması və ya çatdırılması məqsədi ilə saxlanması üçün daxil olunmuş və davam etdirilən müqavilələr istisnadır.

ƏSAS ANLAYIŞLAR

10. Standartda xüsusi mənalar kəsb edən aşağıdakı terminlərdən istifadə olunmuşdur:

Maliyyə aləti bir müəssisənin maliyyə aktivinin və digər müəssisənin kapital aləti və ya maliyyə öhdəliyinin yaranmasına səbəb olan hər hansı müqavilədir.

Maliyyə aktiv aşağıda göstərilən bütün aktivlərdir:

- (a) pul vəsaitləri;
- (b) digər müəssisənin kapital aləti;
- (c) aşağıdakılar ilə əlaqədar müqavilə hüququ:
 - (i) digər müəssisədən pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivini qəbul etmək; və ya
 - (ii) müəssisə üçün potensial olaraq əlverişli şərtlər əsasında öz maliyyə aktivlərini və ya öhdəliklərini digər müəssisənin maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəlikləri ilə mübadilə etmək; və ya
- (ç) müəssisənin öz kapital alətləri ilə ödəniləcək və ya ödənilə bilən və aşağıdakı şərtlərdən birinə cavab verən müqavilə:
 - (i) əvəzində müəssisənin özünün kapital alətlərinin dəyişən sayını almalı olduğu və ya almalı ola biləcəyi qeyri-törəmə aləti; və ya
 - (ii) sabit nağd pul məbləği və ya digər maliyyə aktivinin müəssisənin özünün kapital alətlərinin sabit sayı ilə dəyişdirilməsindən başqa, ödəniləcək və ya ödənilə biləcək törəmə aləti. Bu səbəbdən, müəssisənin öz kapital alətləri, özü-özlüyündə müəssisənin öz kapital alətlərinin gələcəkdə əldə olunması və ya təqdim edilməsi üzrə müqavilələr olan alətləri daxil etmir.

Maliyyə öhdəliyi – aşağıda göstərilən bütün öhdəliklərdir:

- (a) müqavilə öhdəliyi üzrə:
 - (i) nağd pul vəsaitlərini və ya digər maliyyə aktivini digər müəssisəyə təqdim etmək; və ya
 - (ii) müəssisə üçün potensial olaraq əlverişli olmayan şərtlər əsasında digər müəssisə ilə maliyyə öhdəlikləri və ya maliyyə aktivlərini mübadilə etmək; və ya
- (b) müəssisənin öz kapital alətləri ilə ödəniləcək və ya ödənilə bilən və aşağıdakı şərtlərdən birinə cavab verən müqavilə:
 - (i) əvəzində müəssisənin özünün kapital alətlərinin dəyişən sayını təqdim etməli olduğu və ya ola biləcəyi qeyri-törəmə aləti; və ya
 - (ii) sabit nağd pul məbləği və ya digər maliyyə aktivinin müəssisənin özünün kapital alətlərinin sabit sayı ilə dəyişdirilməsindən başqa,

ödəniləcək və ya ödənilə biləcək törəmə aləti. Bu səbəbdən, müəssisənin öz kapital alətləri, özü-özlüyündə müəssisənin öz kapital alətlərinin gələcəkdə əldə olunması və ya təqdim edilməsi üzrə müqavilələr olan alətləri daxil etmir.

Kapital aləti, bütün öhdəliklərin çıxılmasından sonra, müəssisənin aktivlərində qalıq payını təsdiq edən hər hansı müqavilədir.

Ədalətli dəyər bir-birindən asılı olmayan, yaxşı məlumatlandırılmış və bu cür əməliyyatı həyata keçirməkdə maraqlı olan tərəflər arasında aktivin dəyişdirilə, öhdəliyin isə yerinə yetirilə biləcəyi məbləğdir.

Törəmə aləti bu Standartın tətbiqi sahəsi çərçivəsində olan və aşağıda göstərilmiş üç xüsusiyyətə malik maliyyə aləti və ya digər müqavilədir:

- (a) onun dəyəri qeyri-maliyyə dəyişkəni halında dəyişkənin müqavilənin hər hansı tərəfinə xüsusi olaraq aid olmaması şərtilə, müəyyən edilmiş faiz dərəcəsi, maliyyə alətinin qiyməti, əmtəə qiyməti, xarici valyuta məzənnəsi, qiymətlər və ya tarif indeksi, kredit reytingi və ya kredit indeksi və yaxud digər dəyişkənlərdə dəyişikliklərə cavab olaraq dəyişir;
- (b) bazar faktorlarında dəyişikliklərə oxşar cavab verməsi gözlənilən müqavilələrin digər növləri üçün tələb edilə biləcəyindən daha az başlanğıc investisiya tələb edir və ya ümumiyyətlə başlanğıc investisiya tələb etmir; və
- (c) gələcək tarixdə ödənilir.

Ədalətli dəyerdə baş vermiş dəyişikliyin nəticəsi Mənfəət və zərər haqqında hesabatda əks etdirilən, ədalətli dəyəri ilə uçota alınmış maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliyi aşağıdakı şərtlərdən birinə uyğun gələn maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliyidir:

- (a) Satış üçün saxlanılmış kimi təsnifləşdirilən maliyyə aktivləri və ya öhdəliyi. Maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliyi aşağıdakı şərtlərdən birinə cavab verərsə, satış üçün saxlanılmış kimi təsnifləşdirilir:
 - (i) prinsipial olaraq yaxın müddətdə satılmaq və ya yenidən alınmaq üçün əldə edilib və ya götürülübse;
 - (ii) birgə idarə olunan müəyyən olunmuş maliyyə alətləri portfelinin bir hissəsidirsə və portfelin strukturu qısa müddətli mənfəətin əldə edilməsi meylini faktiki olaraq sübut edirsə; və ya
 - (iii) törəmə alətdirsə (maliyyə zəmanəti müqaviləsi olan törəmə aləti və ya təyin edilmiş və effektiv hedcinq aləti istisna olmaqla).
- (b) Ədalətli dəyerdə baş vermiş dəyişikliyin nəticəsi ilkin tanınma zamanı müəssisə tərəfindən mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınaraq, ədalətli dəyərlə müəyyən edilən maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliyi. Müəssisə bu yanaşmanı onun yalnız aşağıdakı səbəblərə görə daha uyğun məlumatı təqdim etdiyi təqdirdə tətbiq edə bilər:
 - (i) əks halda aktiv və ya öhdəliklərin fərqli yanaşmalarla qiymətləndirilməsi və ya onlar üzrə mənfəət və zərərlərin fərqli yanaşmalarla tanınması nəticəsində yaranacaq qiymətləndirmə və ya tanınma uyğunsuzluğu aradan qaldırılır və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaldılır; və ya
 - (ii) maliyyə aktivləri, maliyyə öhdəlikləri qrupları və ya onların hər ikisi idarə olunur və bunun nəticələri sənədləşdirilmiş risklərin idarə olunması və ya investisiya strategiyasına uyğun olaraq ədalətli dəyər əsasında qiymətləndirilir, və qrup haqqında məlumat həmin əsasda müəssisənin rəhbərliyinə təqdim edilir

Ödəniş müddətinə qədər saxlanılan investisiyalar, aşağıdakılar istisna olmaqla, müəssisənin ödəniş müddətinə qədər saxlamağa müsbət niyyəti və imkanı olan, sabit və ya müəyyənləşdirilə bilən ödənişli və sabit ödəmə müddətinə malik qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir:

- (a) ədalətli dəyərdə baş verən dəyişikliyin nəticəsi ilkin tanınma zamanı müəssisə tərəfindən mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınaraq ədalətli dəyərlə müəyyən edilən;
- (b) müəssisə tərəfindən satıla bilən kimi müəyyən edilən; və
- (c) kreditlər və debitor borclar anlayışına uyğun gələn.

Müəssisə cari maliyyə ili və ya əvvəlki iki maliyyə ili ərzində ödənilmə vaxtından qabaq ödəniş müddətinə qədər saxlanılan investisiyaların (ödəniş müddətinə qədər saxlanılan investisiyaların ümumi məbləğinə nisbətən) əhəmiyyətli olmayan dəyərindən bir qədər artıq məbləğini satmış və ya yenidən təsnifləşdirmişsə, aşağıdakı satış və ya yenidən təsnifləşdirmələr istisna olmaqla, heç bir maliyyə aktivlərini ödəniş müddətinə qədər saxlanılan kimi təsnifləşdirməməlidir:

- (i) bazar faiz dərəcəsinə dəyişikliklərin maliyyə aktivinin ədalətli dəyərində əhəmiyyətli təsir göstərməyəcək qədər ödəniş müddəti və ya maliyyə aktivlərinin geri çağırılma tarixinə (məsələn, ödəniş müddətinə qədər üç aydan az) yaxın olanlar;
- (ii) müəssisənin planlaşdırılmış ödəmələr və ya avans ödəmələri vasitəsilə maliyyə aktivinin ilkin əsas məbləğinin mahiyyət etibarilə hamısını toplamasından sonra baş verənlər; və ya
- (iii) müəssisənin nəzarəti xaricində olan, təkrar olunmayan və müəssisə tərəfindən gözlənilə bilməyən təsadüfi hadisəyə aid edilənlər.

Kreditlər və debitor borcları, aşağıdakılar istisna olmaqla, fəal bazarda qiyməti təyin edilməmiş sabit və ya müəyyən oluna bilən ödənişli qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir:

- (a) müəssisənin dərhal və ya yaxın müddətdə satmaq niyyəti olduğu, satış üçün saxlanılmış kimi təsnifləşdirilməli olan və ilkin tanınma zamanı mənfəət və zərər haqqında hesabat vasitəsilə ədalətli dəyərlə müəyyən olunan;
- (b) müəssisə tərəfindən ilkin tanınma zamanı satıla bilən kimi təyin olunan; və ya
- (c) kredit qabiliyyətinin zəifləməsi səbəbindən satıla bilən kimi təsnif olunanlardan başqa, sahibkarın qoyduğu ilkin investisiyaların mahiyyət etibarilə hamısını qaytara bilmədikləri.

Kredit və ya debitor borcu olmayan aktivlərin ümumi fondunda iştirak payı (məsələn, qarşılıqlı investisiya və ya oxşar fondada iştirak) kredit və ya debitor borcu deyil.

Satıla bilən maliyyə aktivləri satıla bilən kimi təyin edilən və (a) kreditlər və ya debitor borcları, (b) ödəniş müddətinə qədər saxlanılan investisiyalar və ya (c) ədalətli dəyərdə baş vermiş dəyişikliyin nəticəsi mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınaraq ədalətli dəyərlə müəyyən edilən maliyyə aktivləri kimi təsnif olunmayan qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir.

Maliyyə zamanəti müqaviləsi borc alətinin ilkin və ya dəyişdirilmiş şərtlərinə uyğun olaraq ödəniş müddəti gəldiyi zaman, xüsusi müəyyən edilmiş debitorun öz ödənişini həyata keçirməməsi səbəbindən borc aləti sahibinin çəkdiyi zərərin kompensasiya edilməsi üçün emitentin xüsusi ödənişlər etməsini tələb edən müqavilədir.

Maliyyə aktivini və ya maliyyə öhdəliyinin amortizasiya edilmiş dəyəri, əsas məbləğ üzrə ödəmələr çıxılmaqla, effektiv faiz metodunun istifadəsi ilə ilkin məbləğ ilə ödəmə məbləği arasındakı hər hansı fərqin məcmu amortizasiyası üstəgəlinməklə və ya çıxılmaqla və qiymətdən düşmə və ya ümitsiz borclar ilə əlaqədar hər hansı azalma çıxılmaqla (birbaşa və yaxud ehtiyat hesabdan istifadə edərək) maliyyə aktivini və ya maliyyə öhdəliyinin ilkin tanınma zamanı qiymətləndirildiyi məbləğdir.

Effektiv faiz metodu maliyyə aktivini və ya maliyyə öhdəliyinin (və ya maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəlikləri qrupunun) amortizasiya edilmiş dəyərinin hesablanması və faiz gəliri və ya faiz xərclərinin aid olduqları dövrlər üzrə bölüşdürülməsi metodudur.

Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə alətinin gözlənilən ömrü və ya, uyğun olan zaman, daha qısa dövr ərzində qiymətləndirilmiş gələcək nağd pul ödəmələrini və ya daxilolmalarını maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliklərinin xalis balans dəyərinə

qədər diskontlaşdırılan faiz dərəcəsidir. Effektiv faiz dərəcəsinə hesablayan zaman müəssisə, maliyyə alətinin (məsələn, avans ödəmələr, alıcı opsiunu və oxşar opsiolar) bütün müqavilə şərtlərini nəzərə almaqla pul vəsaitləri daxilolmalarını qiymətləndirməli, lakin gələcək kredit zərərlərini nəzərə almamalıdır. Effektiv faiz dərəcəsinin hesablanmasına effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissələri olan, müqavilənin tərəfləri arasında ödənilmiş və qəbul edilmiş bütün haqlar və digərməbləğlər, əməliyyat məsrəfləri və bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxil edilir. Pul vəsaitləri axını və oxşar maliyyə alətləri qrupunun gözlənilən ömrünün etibarlı qiymətləndirilə bilməsi haqqında fərziyyə mövcuddur. Buna baxmayaraq, pul vəsaitləri axını və ya maliyyə alətinin (maliyyə alətləri qrupunun) gözlənilən ömrünün etibarlı qiymətləndirilməsinin mümkün olmadığı nadir hallarda, müəssisə maliyyə alətinin (maliyyə alətləri qrupunun) müqavilə şərtləri üzrə olan pul vəsaitləri axınını bütün müqavilə müddətinə tətbiq etməlidir.

Tanınmanın dayandırılması əvvəllər tanınmış maliyyə aktivi və ya maliyyə öhdəliklərinin müəssisənin balansından çıxarılmasıdır.

Adi alış və ya satış əməliyyatları aktivin bazarda qüvvədə olan qaydalar və ya razılıq əsasında ümumi müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təqdim olunmasını tələb edən müqaviləyə əsasən, maliyyə aktivinin alış və ya satışdır.

Əməliyyat məsrəfləri maliyyə aktivi və ya maliyyə öhdəliyinin əldə edilməsi, buraxılması və ya xaric olmasına birbaşa aid edilən məsrəflərdir. Bu məsrəflər, müəssisənin maliyyə alətini əldə etmədiyi, buraxmadığı və ya xaric etmədiyi təqdirdə yaranmayacaq.

Sərt öhdəlik resursların təyin edilmiş kəmiyyətinin təyin edilmiş qiymətlə və təyin edilmiş gələcək tarix və ya tarixlərdə mübadiləsi üzrə mütləq razılaşmadır.

Proqnozlaşdırılmış əməliyyat həyata keçirilməmiş lakin gözlənilən gələcək əməliyyatdır.

Hedcinq aləti ədalətli dəyərinin və ya pul vəsaitləri axınının təyin edilmiş hedcinq edilən maddənin ədalətli dəyəri və ya onun pul vəsaitləri axınında dəyişiklikləri qarşılıqlı əvəzləşdirəcəyi gözlənilən təyin edilmiş törəmə və ya (yalnız xarici valyuta məzənnələrində dəyişikliklər ilə bağlı riskin hedcinqi üçün) təyin edilmiş qeyri-törəmə maliyyə aktivi və ya qeyri-törəmə maliyyə öhdəliyidir.

Hedcinq edilmiş maddə (a) müəssisəni ədalətli dəyerdə və ya gələcək pul vəsaitləri axınında dəyişikliklər ilə bağlı riskə məruz qoyan və (b) hedcinq edilmiş kimi təyin edilən aktiv, öhdəlik, sərt öhdəlik, ehtimalı yüksək olan proqnozlaşdırılmış əməliyyat və ya xarici fəaliyyətə xalis investisiyadır.

Hedcinqin effektivliyi hedcinq edilmiş maddənin ədalətli dəyəri və ya pul vəsaitləri axınında hedcinq edilən riskə aid edilə bilən dəyişikliklərin hedcinq alətinin ədalətli dəyəri və ya pul vəsaitləri axınında dəyişikliklər ilə qarşılıqlı əvəzləşdiriləcəyi dərəcədir.

11. Bu Standartda "müqavilə" termini iki və ya daha çox tərəf arasında bağlanmış aydın iqtisadi nəticələri olan sazişlərə istinad edir ki, tərəflərin bu sazişin icrasından boyun qaçırmaq imkanı çox ehtimal ki, yoxdur, çünki, adətən bu sazişin icrası qanunla təmin olunur. Müqavilələr və buna müvafiq olaraq maliyyə alətləri müxtəlif formalarda ola bilər və onların yazılı surətdə təqdim olunması vacib deyil.

TƏQDİMAT

Öhdəliklər və kapital

12. Maliyyə aləti buraxıldıqdan sonra, buraxılış üzrə müqavilənin şərtlərinə və maliyyə öhdəlikləri, maliyyə aktivləri və kapital alətləri anlayışlarına uyğun olaraq maliyyə öhdəliyi, maliyyə aktivi və ya kapital aləti kimi tanınmalıdır.
13. Maliyyə alətinin maliyyə öhdəliyi və ya kapital aləti olduğunu müəyyən edərkən, bu alət yalnız aşağıdakı şərtlər yerinə yetirildiyi halda kapital aləti hesab oluna bilər:
 - (a) maliyyə aləti digər müəssisəyə pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivinin təqdim edilməsi üzrə və ya emitent üçün potensial olaraq əlverişli olmayan şərtlər əsasında maliyyə öhdəlikləri və ya maliyyə aktivlərinin dəyişdirilməsi üzrə heç bir müqavilə öhdəliyi daşmadıqda, və
 - (b) hər hansı öhdəliklərin emitentin özünün kapital alətləri ilə ödənilməsi mümkün olduğu təqdirdə. Belə ki, adi səhmlərin dəyişən sayının təqdim edilməsini tələb etməyən alət qeyri-törəmə aləti, yalnız sabit nağd pul məbləği və ya adi səhmlərin sabit sayı ilə dəyişdirilməsi vasitəsilə ödənilən alət isə törəmə aləti hesab edilir.

Emitentin özünün kapital alətlərinin gələcəkdə əldə olunması və ya təqdim edilməsi ilə nəticələncək və ya nəticələne bilən, lakin yuxarıda qeyd olunan (a) və (b) bəndlərinə uyğun olmayan müqavilə öhdəliyi, kapital aləti hesab edilmir.

Pul vəsaitlərinin və ya digər maliyyə aktivlərinin təqdim olunması üzrə heç bir müqavilə öhdəliyinin olmaması (13-cü maddə (a) bəndi)

14. Maliyyə öhdəliyinin kapital alətindən fərqləndirilməsində əsas xüsusiyyət emitent üçün potensial olaraq əlverişli olmayan şərtlər əsasında maliyyə alətinin bir tərəfinin (emitent) digər tərəfə (sahib) pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivini təqdim etmək, ya da maliyyə alətinin sahibi ilə maliyyə öhdəliyi və ya maliyyə aktivlərini mübadilə etmək haqqında müqavilə öhdəliyinin mövcudluğudur.
15. Maliyyə alətinin müəssisənin balansında təsnifatını, onun hüquqi formasından daha çox mahiyyəti müəyyən edir. Bəzi hallarda maliyyə alətləri hüquqi baxımdan kapital formasında, mahiyyət etibarlı ilə isə öhdəlik təşkil edərsə, bu maliyyə alətləri maliyyə öhdəlikləridir.
16. Əgər müəssisə, müqavilə öhdəliyinin yerinə yetirilməsi üçün pul vəsaitləri və ya maliyyə aktivinin təqdim olunmasından boyun qaçırmaq üçün şərtsiz hüquqa malik deyilsə, öhdəlik maliyyə öhdəliyi anlayışına uyğun gəlir.
17. Pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivinin təqdim olunması üzrə müqavilə öhdəliyini aydın şəkildə yaratmayan maliyyə aləti, bu öhdəliyi müqavilənin şərtləri vasitəsilə dolaylı olaraq yarada bilər.

Müəssisənin öz kapital alətləri vasitəsilə hesablaşmaları (13-cü maddənin (b) bəndi)

18. Müqavilə, sadəcə olaraq müəssisənin adı səhmlərinin alınması və təqdim olunması ilə nəticələne biləcəyi üçün kapital aləti sayılmır. Müəssisə, alınmalı və ya təqdim edilməli olan öz kapital alətlərinin ədalətli dəyərinin müqavilə hüququ və ya öhdəliyinin məbləğinə bərabər olacağı şəkildə dəyişilən öz səhmləri və ya digər kapital alətlərinin müəyyən sayının alınması və ya təqdim olunması üzrə müqavilə hüququ və ya öhdəliyinə malik ola bilər. Belə müqavilə hüququ və ya öhdəliyi, müəssisənin özünün kapital alətlərinin bazar qiymətlərindən başqa, digər dəyişən kəmiyyətlərdə dəyişikliklərə cavab olaraq qismən və ya tam şəkildə tərəddüd edən məbləğdə və ya sabit məbləğdə ola bilər. Belə hallarda maliyyə aləti kapital aləti olaraq qalmaqdadır.
19. Pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivinin sabit məbləği əvəzində özünün kapital alətlərinin sabit miqdarını təqdim edən (və ya alan) müəssisə tərəfindən yerinə yetiriləcək müqavilə kapital alətidir. Ödəniləcək və ya çatdırılacaq pul vəsaitləri və ya

digər maliyyə aktivlərinin məbləğinə və ya alınacaq və ya təqdim olunacaq kapital alətlərinin sayına təsir etməyən bazar faiz dərəcələrində dəyişikliklərdən irəli gələn müqavilənin ədalətli dəyərində olan dəyişikliklər, öhdəliyin yerinə yetirilməsi zamanı müqavilənin kapital aləti sayılmasına mane olmur. Alınan hər hansı əvəzi ödəmə birbaşa kapitalla əlavə olunur. Verilən hər hansı əvəzi ödəmə birbaşa kapitaldan çıxılır. Kapital alətlərinin ədalətli dəyərində baş verən dəyişikliklər maliyyə hesabatlarında tanınmır.

20. Pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivi əvəzində müəssisənin öz adı səhmlərini almaq öhdəliyini nəzərdə tutan müqavilə, geri alınma məbləğinin hazırkı dəyəri üzrə maliyyə öhdəliyinə səbəb olur. Hətta müqavilənin bütün digər şərtləri maliyyə alətinin kapital aləti kimi təsnifləşdirilməsi ilə nəticələnsə, bu fakt olaraq qalır. Maliyyə öhdəliyi tanındıqda, onun ədalətli dəyəri (geri alınma məbləğinin hazırkı dəyəri) kapitaldan yenidən təsnifləndirilir. Əgər təqdim olunma baş vermədən müqavilənin müddəti bitərsə, maliyyə öhdəliyinin balans dəyəri kapitalla yenidən təsnifləndirilir. Müəssisənin öz kapital alətlərini almaq haqqında müqavilə öhdəliyi, hətta öhdəlik sahibin geri alınma üzrə hüququnu həyata keçirməsi ilə şərtləndirildiyi halda, geri alınma məbləğinin hazırkı dəyəri üzrə maliyyə öhdəliyinə səbəb olur
21. Müəssisə tərəfindən pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivinin dəyişən məbləği əvəzində öz kapital alətlərinin sabit sayınının təqdim olunması və ya alınması ilə yerinə yetiriləcək müqavilə maliyyə aktivi və ya maliyyə öhdəliyidir.

ŞƏRTİ HESABLAŞMALAR ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRİLMİŞ ÖHDƏLİKLƏR

22. Maliyyə aləti, alətin sahibi və emitentin nəzarətindən kənar olan qeyri-müəyyən gələcək hadisələrin baş verməsi və ya verməməsi halında (və ya qeyri-müəyyən şərtlər nəticəsində), pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivinin təqdim olunmasını və ya əks halda onun maliyyə öhdəliyi olacağı şəkildə yerinə yetirilməsini müəssisədən tələb edə bilər. Belə alətin emitenti, pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivinin təqdim olunmasından (və ya əks halda, onun maliyyə öhdəliyi olduğu şəkildə yerinə yetirilməsindən) boyun qaçıрмаq üçün şərtsiz hüquqa malik deyil. Ona görə də bu maliyyə aləti, aşağıdakı şərtlərə cavab verməzsə, emitentin maliyyə öhdəliyidir:
 - (a) pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivi ilə (və ya əks halda, maliyyə öhdəliyinin yaradılması şəklinə) hesablaşmaları tələb edə biləcək şərti hesablaşmalar üzrə qiymətləndirilmiş öhdəliklərin bir hissəsi həqiqi deyil; və ya
 - (b) öhdəliyin pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivi ilə (və ya əks halda, maliyyə öhdəliyinin yaradılması şəklinə) yerinə yetirilməsi, emitentdən ancaq emitentin ləğv olunduğu təqdirdə tələb oluna bilər.

Hesablaşma variantları

23. Törəmə maliyyə aləti bir tərəfə onun necə yerinə yetiriləcəyini seçmək hüququ verdiyi zaman bu maliyyə aləti, bütün hesablaşma variantları onun kapital aləti olması ilə nəticələnməzsə, maliyyə aktivi və ya maliyyə öhdəliyidir.

QARIŞIQ MALİYYƏ ALƏTLƏRİ

24. Qeyri-törəmə maliyyə alətinin emitenti, onun həm öhdəlik, həm də kapital komponentini özündə birləşdirdiyini müəyyən etmək üçün maliyyə alətinin şərtlərini qiymətləndirməlidir. Belə komponentlər maliyyə öhdəliyi, maliyyə aktivləri və ya kapital alətləri kimi ayrı təsnifləşdirilməlidir.
25. Müəssisə, (a) maliyyə öhdəliyi yaradan və (b) alətin sahibinə, onu müəssisənin kapital alətinə çevirmək üçün opsiya (seçim) verən maliyyə alətinin komponentlərini ayrıca tanıyır.

26. Konvertasiya olunan alətin öhdəlik və kapital komponentlərinin təsnifatına, hətta opsiyunun icrası bəzi sahiblərə iqtisadi cəhətdən sərfəli görünə bilsə də, konvertasiya opsiyunun icra olunması ehtimalında dəyişikliyin baş verməsi nəticəsində yenidən baxılmır. Gələcək ödənişlər etmək üzrə müəssisənin müqavilə öhdəliyi, onun konvertasiya, alətin ödəmə müddətinin sona çatması və ya digər əməliyyatlar nəticəsində ləğv olunmasına qədər yerinə yetirilməmiş qalır.
27. Qarışıq maliyyə alətinin ilkin balans dəyəri onun kapital və öhdəlik komponentlərinə ayrıldığı zaman, kapital komponenti öhdəlik komponenti üçün ayrıca müəyyən olunan məbləğin bütöv məbləğ kimi alətin ədalətli dəyərindən çıxılmasından sonra qalıq məbləğinə bərabərdir. Kapital alətindən başqa, qarışıq maliyyə alətində təcəssüm olunmuş törəmə alətlərə xas olan hər hansı xüsusiyyətlərin dəyəri öhdəlik komponentinə əlavə edilir. İlkin tanınma zamanı öhdəlik və kapital komponentlərinə yönəldilən balans dəyərlərinin cəmi, bütöv olaraq alətə aid edilən ədalətli dəyərə həmişə bərabərdir. Alətin komponentlərinin ayrıca olaraq ilkin tanınmasından heç bir gəlir və ya zərər yaranmır.
28. Hazırkı Standartın 27-ci maddəsində təsvir olunan yanaşmaya uyğun olaraq, adi səhmlərə çevrilə bilən istiqrazın emitenti ilk növbədə öhdəlik komponentinin balans dəyərini birləşdirilmiş kapital komponentinə malik olmayan oxşar öhdəliyin (təcəssüm edilmiş hər hansı qeyri-kapital törəmə xüsusiyyətləri daxil olmaqla) ədalətli dəyərini qiymətləndirməklə müəyyən edir. Adi səhmlərə çevrilə bilən opsiyon şəklində əks etdirilən kapital alətinin balans dəyəri, bundan sonra bütöv olaraq qarışıq maliyyə alətinin ədalətli dəyərindən maliyyə öhdəliyinin ədalətli dəyərindən çıxılması ilə müəyyən olunur.

GERİ ALINMIŞ SƏHMLƏR (XƏZİNƏ SƏHMLƏRİ)

29. Əgər müəssisə öz kapital alətlərini yenidən əldə edirsə, bu alətlər (xəzinə səhmləri) kapitaldan çıxarılmalıdır. Müəssisənin özünün kapital alətlərinin alınması, satılması, buraxılması və ya ləğv edilməsi üzrə heç bir gəlir və ya zərər mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınmamalıdır. Belə xəzinə səhmləri, müəssisə və ya birləşmiş qrupun digər üzvləri tərəfindən əldə edilib saxlanıla bilər. Ödənilmiş və ya alınan məbləğ birbaşa kapitalda tanınmalıdır.
30. Əldə saxlanılan xəzinə səhmlərinin məbləği, "Maliyyə hesabatlarının təqdimatı üzrə" 1 №-li Milli Mühsibat Uçotu Standartına uyğun olaraq ya balansda, ya da qeydlərdə ayrıca açıqlanmalıdır. Əgər müəssisə öz kapital alətlərini əlaqəli tərəflərdən yenidən almışsa, "Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatın açıqlaması üzrə" 25 №-li Milli Mühsibat Uçotu Standartına uyğun olaraq açıqlama təqdim edir.

Faizlər, dividendlər, zərərlər və gəlirlər

31. Maliyyə aləti və ya maliyyə öhdəliyi olan komponentə dair faiz, dividendlər, zərərlər və gəlirlər, mənfəət və zərərdə gəlir və ya xərc kimi tanınmalıdır. Kapital alətlərinin sahibləri arasında edilən bölüşdürmələr, hər hansı əlaqədar mənfəət vergisi güzəştləri çıxılmaqla, müəssisə tərəfindən birbaşa kapitalla debet olunmalıdır. Kapital əməliyyatları üzrə xərclər, hər hansı əlaqədar mənfəət vergisi güzəştləri çıxılmaqla, kapitaldan çıxılma kimi uçota alınmalıdır.
32. Maliyyə alətinin maliyyə öhdəliyi və ya kapital aləti kimi təsnifləşdirilməsi, o alətə aid olunan faiz, dividendlər, zərərlər və gəlirlərin mənfəət və ya zərərdə gəlir və ya xərc kimi tanınmasını müəyyən edir. Beləliklə, öhdəliklər kimi tam şəkildə tanınan səhmlər üzrə dividend ödənişləri, istiqraz üzrə faiz kimi eyni qaydada xərc kimi tanınır. Eyni şəkildə, maliyyə öhdəliklərinin geri alınması və ya yenidən maliyyələşdirilməsi ilə əlaqədar gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə, kapital alətinin geri alınması və ya yenidən maliyyələşdirilməsi isə kapitalda dəyişikliklər kimi tanınmalıdır. Kapital kimi təsniflənən səhmlər üzrə dividend ödənişləri birbaşa Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda daxil edilir. Kapital alətinin ədalətli dəyərində olan dəyişikliklər maliyyə hesabatlarında tanınmır.

- 33 Müəssisə öz kapital alətlərinin buraxılması və ya əldə edilməsi ilə bağlı qeydiyyat haqqı, hüquqi, mühasibat və digər peşəkar məsləhətlərə görə ödəniş haqqları, çap xərcləri kimi müxtəlif xərclər çəkildikdə və əks halda belə əməliyyat xərclərinin, müəssisənin həmin səhmləri əldə etmədiyi və ya buraxmadığı halda çəkilməyəcəyi, kapital əməliyyatına birbaşa aid edilən əlavə xərclər olduğu təqdirdə, kapitaldan çıxılma kimi uçota alınmalıdır (hər hansı əlaqədar mənfəət vergisi güzəştləri çıxılmaqla). İmtina olunmuş və ya baş tutmamış kapital əməliyyatı üzrə məsrəflər xərc kimi tanınır.
- 34 Qarışıq maliyyə alətinin buraxılmasına dair əməliyyat xərcləri, daxilolmaların bölüşdürülməsi nisbətində alətin öhdəlik və kapital komponentlərinə aid edilir. Bir əməliyyatdan artıq əməliyyata birlikdə aid edilən əməliyyat xərcləri, oxşar əməliyyatlara uyğun və rəşional olan bölüşdürmə əsasında istifadə edilərək həmin əməliyyatlara aid edilir.
- 35 Dövr ərzində kapitaldan çıxılma kimi uçota alınan əməliyyat xərclərinin məbləği "Maliyyə hesabatlarının təqdimatı üzrə" 1 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq ayrıca açıqlanır. Bununla əlaqədar olaraq kapitalda birbaşa tanınan mənfəət vergisi məbləği, 3 və 4 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq kapitalın kreditinə və ya debitinə yazılaraq cari və təxirə salınmış mənfəət vergisinin ümumi məbləğinə daxil edilir.
- 36 Xərc kimi təsniflənmiş dividendlər, mənfəət və zərər haqqında hesabatda digər öhdəliklər üzrə faizlərlə birgə təqdim oluna bilər. Bu Standartın tələblərinə əlavə olaraq, faiz və dividendlərin açıqlanması 1 və 2 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartları ilə tənzimlənir.
- 37 Maliyyə öhdəliyinin balans dəyərində dəyişikliklər ilə əlaqədar mənfəət və zərərlər, hətta onlar pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivi əvəzində müəssisənin aktivlərində qalıq pay üzərində hüququ daxil edən alətlə əlaqədar olan zaman, mənfəət və ya zərərdə gəlir və xərc kimi tanınır. Bu alətin yenidən qiymətləndirilməsindən əmələ gələn hər hansı mənfəət və ya zərər, mənfəət və zərər haqqında hesabatda ayrıca göstərilir.

MALİYYƏ AKTİVLƏRİ VƏ MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİNİN QARŞILIQLI ƏVƏZLƏŞDİRİLMƏSİ

- 38 Maliyyə aktivi və maliyyə öhdəliyi, yalnız aşağıdakı şərtlər yerinə yetirildikdə qarşılıqlı əvəz olunaraq balansda xalis məbləğlə təqdim olunmalıdır:
- (a) müəssisə, tanınmış məbləğləri qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malikdirsə; və
 - (b) müəssisənin ya hesablaşmanı netto əsasında həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivi realizasiya etmək və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti vardırsa.
- Bütün digər hallarda, maliyyə aktivi maliyyə öhdəliyi ilə qarşılıqlı əvəz olunmamalıdır.
- 39 Əvəzləşdirmə hüququ, müqaviləyə əsasən və ya digər şəkildə kreditora ödənilməli məbləğin hamısını və ya bir hissəsini kreditordan alınacaq məbləğ ilə əvəzləşdirməklə bu məbləği ödəmək və ya digər şəkildə silmək üzrə debitorun qanuni hüququdur. Qeyri-adi hallarda, üç tərəf arasında debitora əvəzləşdirmə hüququ verən razılaşma mövcud olduğu təqdirdə, debitor üçüncü tərəfdən alınacaq məbləğ ilə kreditora ödənilməli məbləği silmək hüququna malikdir. Əvəzləşdirməni həyata keçirməzdən əvvəl müəssisə, debitor və kreditor arasındakı münasibətləri Azərbaycan qanunvericiliyi baxımından nəzərdən keçirilməlidir.
- 40 Maliyyə aktivi və maliyyə öhdəliyinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi hüququnun mövcudluğu özü-özlüyündə əvəzləşdirmənin aparılması üçün kifayət deyildir. Əvəzləşdirməni etmək üçün qanuni hüquqa əlavə olaraq, müəssisənin bu hüquqdan istifadə etmək ya da eyni vaxtda aktivi realizasiya etmək və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti olmalıdır. Əvəzləşdirmənin həyata keçirilməsi üçün qanuni hüquq mövcud

- olmadıqda, bir və ya hər iki tərəfin hesablaşmanı netto əsasında həyata keçirmək niyyətində olması əvəzləşdirmənin əsaslandırılması üçün kifayət deyil.
- 41 Müəssisənin əvəzləşdirmə hüququna malik olduğu, lakin netto əsasında hesablaşmaq və ya aktivi realizasiya etmək və eyni zamanda öhdəliyi yerinə yetirmək niyyətinin olmadığı halda, o bu hüququn mövcud olduğunu, lakin istifadə olunmadığı faktını qeydlərdə açıqlamalıdır.
- 42 Maliyyə aktivinin realizasiya olunması və onunla bərabər öhdəliyin yerinə yetirilməsi əməliyyatların yalnız eyni vaxtda baş verdiyi təqdirdə eyni zamanda baş verən əməliyyatlar kimi uçota alınır. Maliyyə aktivinin realizasiya olunması ilə öhdəliyin yerinə yetirilməsi arasında hər hansı gecikmə, onun nə qədər qısa olmasından asılı olmayaraq, maliyyə aktivinin və maliyyə öhdəliyinin eyni zamanda realizasiya olunmadığına dələlət edir.
- 43 Aşağıdakı hallardan hər hansı biri mövcud olduqda, 38-ci maddədə göstərilən şərtlər təmin olunmur və əvəzləşdirmənin aparılmasına yol verilmir:
- (a) bir neçə müxtəlif maliyyə aləti, bir maliyyə alətinin xüsusiyyətlərini təkrarlamaq üçün istifadə olunduqda (sintetik alət);
 - (b) maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq eyni risklərə məruz qalan maliyyə alətlərindən yarandıqda, lakin əməliyyat üzrə müxtəlif tərəflər ilə əlaqədar olduqda;
 - (c) maliyyə və ya digər aktivlər, reqress hüququna malik olmayan maliyyə öhdəlikləri üçün girov kimi qoyulduqda;
 - (ç) maliyyə aktivləri, həmin aktivlər kreditor tərəfindən öhdəliyin yerinə yetirilməsi əvəzində qəbul olunmadan öhdəlik üzrə hesablaşmaq məqsədilə, debitor tərəfindən vəkalətli idarəyə verildikdə;
 - (d) itkilərə səbəb olmuş hadisələrin nəticəsində yaranmış öhdəliklərin, sığorta müqaviləsinə əsasən iddianın qaldırılması vasitəsilə üçüncü tərəf hesabına ödənilməsi gözlənildikdə.
- 44 Tək əks tərəflə maliyyə alətləri üzrə bir neçə əməliyyat aparın müəssisə, onunla "qarşılıqlı əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşma" bağlaya bilər. Belə razılaşma, hər hansı bir müqavilənin ödənilməməsi və ya dayandırılması halında, razılaşma tərəfindən əhatə edilən bütün maliyyə alətləri üzrə tək netto əsasında hesablaşmanı nəzərdə tutur. Qarşılıqlı əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşma ümumiyyətlə, yalnız müəyyən şərtin ödənilmədiyi təqdirdə və ya fəaliyyətlərin adi gedişatında yaranması gözlənilməyən digər hallarda yaranan fərdi maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin realizasiyası və ya ödənilməsinə təsir göstərən və qanuni status qazanan əvəzləşdirmə hüququnu yaradır. Qarşılıqlı əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşma, 38-ci maddənin hər iki tələbi təmin olunmazsa, əvəzləşdirmənin aparılmasına əsas vermir.

QÜVVƏYƏ MİNME TARİXİ

45. Bu Milli Mühasibat Uçotu Standartı Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin müvafiq əmrilə qüvvəyə minir.

QEYDLƏR

1. 32 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı həmin Standartın Qoşma sənədinin Standartın ayrılmaz hissəsi kimi qəbul edilməsini tələb edir (adətən Qoşma sənədlər Standartların ayrılmaz hissəsi sayılmır). Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartlarının Qoşma sənədləri Standartların müəyyən hissələrinin tətbiqi üzrə təlimat kimi istifadə edilir. Oxşar Əlavələrin Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına daxil edilməməsi tövsiyyə olunmuşdur. Bunun səbəbi, ətraflı təlimat xarakterli Şərhlər və Tövsiyyələr sənədinin tərtib olunacağıdır. Burada göstəriləcək əksər məlumatların Əlavəyə daxil edilməsi sadəcə onların təkrarlanması demək olardı. Bundan əlavə, "Mühasibat uçotu haqqında" Qanuna əsasən Şərhlər və Tövsiyyələr Milli Mühasibat Uçotu Standartlarının tam məcmusunun ayrılmaz tərkib hissəsi sayılır.
2. 32 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında bir çox mürəkkəb konsepsiyalar verilmiş və eyni şəkildə mürəkkəb maliyyə alətlərinə istinad edilmişdir. Bu konsepsiyaların və alətlərin nisbətən sadə və anlaşılıq terminlərlə izah olunması çətin olardı. Lakin, yalnız iri müəssisələrin belə mürəkkəb maliyyə alətlərinə sahib olduğu və bu Standartı tətbiq etməli olacağı ehtimalı çox azdır. Müəssisə belə mürəkkəb maliyyə alətlərinin buraxılmasını həyata keçirmişsə, onun artıq bu mürəkkəb termin və konsepsiyaları anladığını fərz etmək məntiqli olardı. Beləliklə, 32 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında olan mürəkkəb konsepsiyaların sadələşdirilməməsi tövsiyyə olunur.

Əlavə 1 – "Maliyyə alətlərinin təqdim edilməsi" adlı 32 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı ilə müqayisə

"Maliyyə alətləri-məlumatın açıqlanması və təqdim edilməsi üzrə" Kommersiya Təşkilatları üçün 15 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı əsasən "Maliyyə alətlərinin təqdim edilməsi" adlı 32 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartından (2006) götürülmüşdür. Bu Standartlar arasındakı əsas fərqlər aşağıda əks olubur:

- 1-ci maddədə verilmiş ümumi müddəalar 15 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartını "Mühasibat uçotu haqqında" qanun ilə əlaqələndirmək üçün əlavə edilmişdir.
- 15 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartınının 4 və 5-ci maddələri, "Mühasibat uçotu haqqında" qanunda göstərilirdiyi kimi, həmin standartı tətbiq etməli olan müəssisələri müəyyən edir.
- 32 №-li Muhasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartına bir sıra şərhedici misallar və təqdimatlar daxildir. Müəyyən edilmiş siyasətə uyğun olaraq, bütün misallar 15 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartından çıxarılmış və Şərhlər sənədində əhatə olunacaqdır.
- 15 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartınının bəzi maddələrində, onların mənasını aydınlaşdırmaq məqsədilə daha sadə ifadələr işlədilmişdir (İngilis dilində)
- 32 №-li Muhasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında, onun Tətbiqi üzrə Təlimatların verildiyi geniş Əlavə mövcuddur. Bu, Milli Mühasibat Uçotu Standartınının hissəsi deyildir, belə ki, Şərhlər sənədində əhatə olunacaqdır.
- 32 №-li Muhasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında ayrıca Əlavə şəklində bir sıra anlayışlar verilmişdir. Bütün anlayışlar Milli Mühasibat Uçotu Standartına daxil edilmişdir.
- 32 №-li Muhasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında ekvivalent Milli Mühasibat Uçotu Standartların olmadığı digər Muhasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartlara istinad edən maddələr çıxarılmışdır